

*Потанова Марина Юрїївна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

РОЗМІР ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ: ЕКОНОМІЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

Заробітна плата являє собою певну винагороду, як правило у грошовій формі, яка виплачується власником, тобто наймачем, працівникові згідно з трудовим договором. Зрозуміло, що її розмір залежить від безлічі факторів, серед яких найважливішими є: складність роботи, її умови, професійні та ділові якості працюючого. При визначенні розміру оплати праці повинні враховуватися результати роботи працівника та діяльності самого підприємства [1].

У доповіді Міжнародної організації праці «Заробітна плата у світі у 2016–2017 рр. Нерівність в оплаті праці на підприємствах» підкреслюється той факт, що нерівність в оплаті праці у світі є наслідком нерівності між підприємствами і всередині підприємств. Це той фактор, який раніше недооцінювався [2].

Що може впливати на рівень продуктивності праці на підприємствах? Перш за все, це правильна мотивація, а також кваліфікований персонал і постійний контроль. Однак деякі економісти наголошують і на негативному впливі на продуктивність праці такого фактора як великий розрив у оплаті праці керівника і звичайного робітника, як-то: 50 тис. грн та лише 1,5 тис. грн. [3].

З одного боку, вищий розмір заробітної плати надає можливість працівникові краще жити та результативніше працювати. Та, з іншого боку, чи може оплата праці зростати безмежно? Є декілька факторів, що стримують її збільшення.

Класична економічна теорія стверджує, що зростання розміру заробітної плати і продуктивності праці повинні відбуватися синхронно. Однак практика показує, що дуже часто спостерігається деяке відставання. До чого це може призвести? Історія свідчить, що у цьому випадку економіка може постраждати від надвиробництва і тоді державу очікують ще більші потрясіння. У такий спосіб пояснювалися кризи на початку XIX століття в Англії і у кінці XIX століття у Росії. У випадку більш швидкого зростання заробітної плати слід очікувати на значну інфляцію [4].

Питанню підвищення продуктивності праці приділяли багато уваги у колишньому СРСР. Проте згідно із сучасною західною наукою її не вважають єдиним джерелом економічного зростання. Ускладнилося і саме співвідношення між темпами зростання заробітної плати і продуктивності праці. Адже у нього спроможні втрутитися і монетарні фактори. Наприклад, недостатній рівень заробітної плати може перебиватися зростанням кредитування фізичних осіб.

Деякими авторами доводиться думка про відсутність абсолютного економічного закону перевищення зростання продуктивності праці у

порівнянні з заробітною платою. Історичні факти стверджують, що вони випереджують одна одну, чергуючись [5].

Проте є велика різниця у трактуванні цього співвідношення у приватному і державному секторах економіки. Так, зростання заробітної плати нісля збільшення продуктивності праці є зрозумілим у приватному секторі. Що ж стосується державного сектору економіки, тут все складніше. Адже розмір оплати праці у ньому визначає не ринок – його зростання ґрунтується на підвищенні мінімальної заробітної плати та індексації доходу. Внаслідок збільшення фонду заробітної плати у державному секторі зростають бюджетні витрати, зменшуючи таким чином можливість державного інвестування, через що страждає уся економіка.

Аналізуючи співвідношення між темпами зростання заробітної плати і продуктивності праці, слід пам'ятати, що випередження тих чи інших темпів призводить до певних негативних наслідків у економіці. При низькому рівні продуктивності праці не слід розраховувати на високі зарплати, оскільки це призведе до значних макроекономічних проблем у країні.

У державному секторі економіки України фахівцями рекомендовано провести інституційні реформи та раціоналізацію штатів [7, с. 3].

Що стосується приватного сектору економіки, то сприятливий інвестиційний клімат призведе до підвищення рівня продуктивності праці, що надасть можливість для зростання оплати праці.

Список використаних джерел

1. Заробітна плата [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Заробітна_плата
2. Труд-Эксперт. Управление [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.trudcontrol.ru/press/publications/26129/eksperti-mot-podgotovili-doklad-zarabotnaya-plata-v-mire-v-2016-2017-gg-neravenstvo-v-oplate-truda-na-predpriyatiyah>
3. Чому українці отримують малі зарплати? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/25070310.html>
4. Охрименко О. Что в Украине растет быстрее: заработная плата или производительность труда [Электронный ресурс] / О. Охрименко. – Режим доступа: http://blogs.pravda.com.ua/authors/okhrimenko/51debee7e1b49/view_print/
5. Дегтев А. С. Зарплата и производительность труда [Электронный ресурс] / А. С. Дегтев. – Режим доступа: <http://rusrand.ru/analytics/zarplata-i-proizvoditelnost-truda>
6. Райзер М. Чи не занадто низька в Україні заробітна плата? Та що можна було б зробити для її збільшення? [Електронний ресурс] / М. Райзер. – Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/UKRAINEEXTN/Resources/wages_in_ukraine_ukr.pdf
7. Потапова М. Ю. Співвідношення продуктивності праці і заробітної плати: міжнародні зіставлення / М. Ю. Потапова // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики: зб. наук праць. – 2012. – Вип. – С. 120–127.